

Premiera koprodukcijske uprizoritve *Umirajoči bog Triglav*

Gledališki dogodek bi rada pripeljala k ljudem

V torek, 17. oktobra, ob 20. uri bo na dislociranem prizorišču, v dvorani Kulturnega doma Šempas, premiera magistrske uprizoritve *Umirajoči bog Triglav* po zgodovinski povesti Franceta Bevka v režiji Mojce Madon, režiserke uspešnice 52 hertzov. Uprizoritev nastaja v koprodukciji z AGRFT.

ANJA PIŠOT

lektorica pri uprizoritvi

Izjemno zanimivo je, da se lahko individualno branje romana v gledališču spremeni v kolektivno branje, meni režiserka mlajše generacije **Mojca Madon**, ki se je v tokratni gledališki uprizoritvi lotila teme odrasčanja, spola, upora, domoljubja in nenazadnje identitete, povezane s prostorom, v katerem se dogajata tako uprizoritev kot roman, po katerem je nastala. Mojca Madon je na novogoriškem odru že režirala uspešnico *52 hertzov*, ki je prejela številne nagrade doma in v tujini, tokratna uprizoritev *Umirajoči bog Triglav*, ki nastaja po istoimenski zgodovinski povesti Franceta Bevka, pa je njena magistrska uprizoritev. Prav zaradi teh specifičnih okoliščin in konteksta njenega nastajanja bo za gledalce nekaj novega, posebnega.

• Za začetek, od kod ideja o postavitvi Bevkove povesti na oder? Ne gre namreč za sodobno besedilo, temveč zgodovinsko povest, ki je nastala leta 1930, dogaja pa se leta 1331, v času, ki je nepredstavljivo drugačen od današnjega.

“Povest me je pritegnila na zelo osebni ravni, morda zato, ker poznam kraje, ki jih omenja in ker se je v Posočju formirala tudi moja identiteta. Že po prvem branju sem razmišljala o gledališki uprizoritvi, saj je knjiga prežeta z dogodki, ki kar kličejo po gledališčanju. Gre za zgodovinsko povest, ki je želela pri-

morski narod spodbuditi k uporabi proti fašistični okupaciji. Gre za zavedanje svojih korenin, iskanje ali ponovno vzpostavljanje identitete. Bevk jo je namerno postavil v srednji vek, da bi se izognil cenzuri, pa verjetno tudi zato, da zgodbo odmakne od trenutnega sveta, jo izolira in tako dopušča kritično razdaljo. Fiktivni pobeg v zgodovino odpira vprašanja, ki se še danes zdijo pereča - zatiranje manjšin oz. drugače mislečih, razklanost družbe, čaščenje in skrunjenje narave, tudi vprašanje domoljubja in borbe za svoja prepričanja.”

• V uprizoritev ste vključili tudi veliko osebnih, metagledaliških elementov. Na ta način ste tudi na oder postavili 52 hertzov, ki je nastala po besedilu Najbolj osamljen kit na svetu Tijane Grumič, in je nato požela velike uspehe. Se tega režijskega principa držite pri vsakem projektu in je to nota, ki je značilna za vaše delo, ali ideje za uprizoritev prihajajo sproti?

“Prav z *52 hertzi* me je začelo zanimati prepletanje avtorskega materiala z nekim že obstoječim dramskim ali literarnim besedilom. Interesira me kolažiranje iz različnih kontekstov, ker se na ta način ustvarja nova vsebina. Sicer pa ideje za uprizorjanje določene zgodbe ali teme prihajajo sproti, odvisno od tega, kaj določen projekt potrebuje. Ne zanima me biti zvesta neki literarni, dramski predlogi. Gledališče ponuja, da se lahko moje individualno branje romana spremeni v kolektivno (z ekipo igralcev), zato smo tudi na ta način vstopili v ta proces. Brez dramskega besedila. Zanimalo me je naše fantaziranje o temi/zgodbi in naše izkrivljanje zgodbe. Nabralo se je nekaj ur avtorskega materiala, ki smo ga med procesom seveda filtrirali. Romanu nismo samo odvzemali določenih dogodkov, temveč tudi dodajali, ko se je to zazdelo potrebno, predvsem zato, da se zgradi še eno vzporedno dimenzijo Bevkovi zgodbi. Zato bo morda marsikdo, ki pozna roman ali ki pričakuje dramatizirano literarno predlogo, nad predstavo presenečen.”

• Tokrat v uprizoritvi nastopate tudi vi.

“Res je. Tega na začetku nisem načrtovala, se mi je pa ta misel porodila med magistrskim študijem, ko sem že veliko časa pred uradnim začetkom vaj za mentorje pripravljala svoje prizore. Opazila sem, da se mi vsebine drugače generirajo, če postavim na oder sebe. Da si dovolim, da stečejo skozi mene. In seveda, da s svojimi lastnimi (asociativnimi) prizori komuniciram z vsebino, ki jo ponuja roman. Dolgo sem se tudi poigravala z mislijo, da postavim nekoga drugega v vlogo sebe - no, saj predvidevam, da se bo mestoma tudi to zgodilo -, ampak je to prva predstava, za katero čutim, da moram biti na neki način prisotna, da se na odru pojavim ob igralcih. Da jaz pripeljem predstavo 'domov'.”

• **Umirajoči bog Triglav ni le uprizoritev SNG Nova Gorica, temveč je hkrati tudi vaša magistrska uprizoritev. Ponavadi mladi režiserji za svoje diplomske in magistrske uprizoritve v režijskih postopkih radi eksperimentirajo, iščejo nove, posebne načine režijskih prijemov. Je tudi pri *Umirajočem bogu Triglavu* tako?**

“Magistrski študij ponuja čas za snovanje projekta in hkrati možnost eksperimentiranja z različnimi postopki. *Umirajočega boga Triglava* si ne bi nikoli drznila zastaviti tako, da nekdo vnaprej napiše adaptacijo, nato pa določimo zasedbo, imamo od 50 do 60 vaj in nato premiero. Želela sem razpreti roman, brez adaptacije, s celotno igralsko in avtorsko ekipo, generirati avtorski material in njihove asociacije. Na neki način je projekt specifičen, študijski, študijski zame - da preizprašam tudi svoje ustvarjanje kot tako in se lahko poslužujem izvenstandardnih načinov dela in naučim kaj novega o režiji.”

• **Bevkova povest ponuja številna branja, številne interpretacije. Kaj ste želeli vi izpostaviti?**

“Zanima me lastno domoljubje, če inkvizitor staroselcem s podiranjem drevesa in zamašitvijo studenta vzame identiteto, dom, vzame prostor, kjer so se počutili varne, potem se zagotovo sprašujem, kaj dom pomeni meni in kakšen je moj odnos do njega. V kakšnem okolju so se formirale naše identitete in kje naletimo na konflikte sami s sabo. Vprašanje je, koliko sta Jasna in Volkica sploh zvesti neki veri, koliko pa sta v bistvu zvesti družini - domu.

Zgodbo sem brala izrazito skozi mlajše like (obe sestrin in oba brata) in zato je precej prisotna tudi tema odraščanja in spola. Poleg tega vsi mlajši liki nenehoma prenašajo pritisk in nasilje. Se tudi upirajo - staršem, pozicijam moči. Predvsem me zanima upornost in izobčenost ženskih likov.”

• **Kateri ženski lik vam je najbližji?**

“Volkica. Zaradi nje sem se lotila tega dela, ker jo vidim kot protagonistko, čeprav v resnici ni. Nekaj je zanimivega prav na tem odstopanju, kako je Volkica zapisana pri Bevku in kako jo vidim jaz. Skušam, da bi to postalo del zgodbe. Zame je izrazito feministična figura. Dekle, ki ne želi biti utišano, ki je samovoljno. Vendar moram priznati, da se mi zdaj med procesom v nekaterih aspektih močno približuje tudi Jasna, in ja, tudi Ančura.”

• **Njihov položaj je bil v času, ko se zgodba odvija, precej drugačen od položaja žensk danes, zato bi lahko rekli, da so ženski liki - vsak na svoj način, s svojo zgodovino, okoliščinami, motivacijo ... - zelo močni.**

“Glede na srednji vek, res. Vsi ženski liki so na nek način emancipirani od moških. Ančura je ta, ki v svoji družini izrazito zavzema vlogo glave družine, Mara se poroči po svoji volji (kar je spet anomalija), samosvoja Volkica deluje izrazito uporniško in impulzivno, kljub temu da je žrtev sistema oziroma trka ideologij, Jasna brezkompromisno sledi svoji ljubezni do smrti. Jasna je še najbolj žrtev nekih zakonitosti časa - nosi nezakonskega otroka, je poganka v družbi kristjanov, ni iz premožne družine itd. Predstava mestoma razpira razlike med spoloma znotraj ruralnega okolja in se upira žrtveni poziciji žensk.”

• **Za novogoriško občinstvo pa bo *Umirajoči bog Triglav* posebnost tudi zaradi same fizične postavitve. Lahko malce več poveste o tem?**

“Predstava se bo odigravala v kulturnih domovih. Ker ima beseda 'dom' veliko zvezo z odraščanjem in zgodovino posameznika. Že nekaj časa sem se želela otresti prostorov, ki jih ponuja institucionalno gledališče in začela ustvarjati gledališče, ki bi lahko gostovalo po vaseh. Da bi gledališki dogodek pripeljala k ljudem in ne da oni pridejo k njemu. Da nekaj vrnem ljudem ali skup-

nosti. Trenutno me ne vznemirjajo klasične postavitve parter-oder - publika v avditoriju, igralci na odru. Veliko bolj ustvarjalno in igrivo se počutim, če lahko v prostorskem smislu kaj obrnem, predvsem če lahko manipuliram z očiščem gledalca.” •

“Ze nekaj časa sem se želela otresti prostorov, ki jih ponuja institucionalno gledališče in začela ustvarjati gledališče, ki bi lahko gostovalo po vaseh. Da bi gledališki dogodek pripeljala k ljudem in ne da oni pridejo k njemu. Da nekaj vrnem ljudem ali skupnosti.”

MOJCA MADON
režiserka in avtorica

FOTO: SASO ŠTIH

Mojca Madon pod okriljem **SNG Nova Gorica** pripravlja uprizoritev Bevkove povesti Umirajoči bog Triglav, ki bo zaživela (najprej) v kulturnih domovih.